

Etelän media on poliittinen toimija

Valta määrittelee todellisuuden. Ympäristöpolitiikan alueella todellisuuden määrittelee Helsingin Sanomiin ja Yleen ydintyvä urbaani mediaeliitti. Se on jo vuosikymmenet vyöryttänyt tietoisuuteemme mielikuvia saasteista, ekokatastrofeista, resurssien hupenemisesta ja ympäristörikoksista. Jos emme alistu niin sanottuun ekologiseen elämäntapaan, meitä uhkaa tuho.

Miten ihmeessä me olemme voineet raivata tähän maahan pellot, rakentaa infrastruktuurin, teollistua, käydä sotaa ja kaupungistua, kun nyt on näin vaikeaa?

Toimittajilla halu käyttää valtaa

Tuotannollinen toiminta teollisuudesta maa- ja metsätalouteen on ollut median erityisen huomion kohteena. Kaksi tuoretta tapausta antaa kuvan siitä, minkälaisesta journalismista on kysymys.

Talvivaara on olemassaolostaan kamppaileva aloitteleva kaivosyritys. Se arvioi virheellisesti prosessinsa sulfaatti- ja natriumpäästöt. Kun päästöt osoittautuivat monikymmentkertaisiksi arvion verrattuna, se ryhtyi toimenpiteisiin tilanteen korjaamiseksi. Asiasta syntyi valtava mediakohu.

Yle otti näkökulmakseen Jormasjärven mökkikaupat. Se kiinnitti katsojien huomion järven jäätyneeseen ranta-vaahtoon sekä vaahdosta otettuun häirittyyn humuspitoiseen näytteeseen.

Ylellä ei ollut aikomustakaan selvittää, johtuiko vaahdon olemus Talvivaaran toiminnasta. Se käytti mielikuvamanipulaatiota tuhansien ihmisten työn ja toimeentulon kyseenalaistamiseen.

Kaikella inhimillisellä toiminnalla on ympäristövaikutuksia. Ihmiset tekevät virheitä. Merkkejä Talvivaaran päästöistä tulee näkymään alueen vesien kemiallisissa pitoisuuksissa jonkin aikaa. Mutta jos A-studio ja Ylen uutiset olisivat verranneet Jormasjärveltä mitattuja pitoisuuksia rannikkovesien pitoisuuksiin, koko jutulta olisi pudonnut pohja.

Oikeusvaltiossa toimenpiteet ovat suhteessa valittuun suojan tasoon. Ympäristövaikutusta mitataan kertomalla vaikutuksen voimakkuus, vaikutusala ja -aika keskenään. Mikä on Talvivaaran päästöjen ympäristövaikutus verrattuna esimerkiksi Helsingin jätevesien ympäristövaikutukseen? Mitä kaikkea siitä seuraa, jos Talvivaara lopetetaan? Miksi media ei keskity olennaiseen?

Myös sianlihan tuottajat kamppailevat kansainvälisen kilpailun puristuksessa. Media on julkaissut eläinaktivistien ottamasta kuvamateriaalista valikoituja voimakkaita otoksia loukkaantuneista, sairaista ja kuolleista eläimistä. Tällä on vahingoitettu alan toimintaedellytyksiä.

Ihmiset ja luonnon eläimet loukkaantuvat, sairastavat ja kuolevat. Miksi siis sianlihan

Media ei ole koskaan väärässä ja sillä on aina viimeinen sana.

tuotannosta piti tehdä skandaali?

Näitä ja lukuisia muita tapauksia yhdistää elämän realiteeteista vieraantuneen eliitin halu syyllistää ja alistaa sitä kansanosaa, jonka työhön hyvinvointimme perustuu.

Manipulaation menetelmiä

Journalisti Nick Davies on tehnyt erinomaisen kirjan nykyaikaisen median toiminnasta.

Media on valtavan informaatiovirran äärellä, josta se poimii omista lähtökohdistaan kiinnostavia aiheita. Sen jälkeen se valitsee näkökulman – valikoi, mitä kerrotaan ja mitä jätetään kertomatta. Tarinan juoni on usein päätetty jo ennen, kun sen tekeminen on aloitettu.

Sanomaa vahvistetaan johdattelulla kuvallisella viestinnällä ja juttujen kierrätyksellä.

Valtamediamme asenteista kertoo vaikkapa se, että Helsingin Sanomat on käsitellyt pelkästään Greenpeacen toimintaa viimeisen 10 vuoden aikana tuhannessa artikkelissa. Suomen ulkomaankauppa antaa 800 osumaa.

Kollegiaaliselle kritiikille ei ole sijaa Suomen varsin

yksiarvoisessa mediaeliitissä. Siksi se voi nostaa toiset pilviin ja lyödä toiset lokaan. Media ei ole koskaan väärässä ja sillä on aina viimeinen sana.

Asetelmaan sisältyy valtaa, jota kansanedustajat ja julkishallinto näyttävät kumartavan.

Valta turmelee

”Merenpohjaa myllätään ruoppauksin...tributyylitina...myrkyjä siirtyy...”. Esimerkiksi Helsingin Sanomat on toistanut tätä mielikuvaa vuodesta 2003 alkaen sadan artikkelin ja useiden pääkirjoitusten voimalla.

Heti alusta alkaen Helsingin Sanomilla oli käytössään myös toisenlaista informaatiota.

Ruoppauksissa pölähtävän tributyytilinan määrät vastaavat tyypillisesti 90-luvun valtameri- rahtilaivan tuntien päästöä. Suuria kiintoainesmääriä liikkuu vesimassassa luontaisesti, ja kunnan myrsky irrottaa esimerkiksi Suomenlahden pohjasta miljoonia tonneja kiintoainesta sankoiksi pilviksi vesimassaan. Ruoppauksen ympäristövaikutukset ovat marginaalisia.

Ympäristöliikkeen luoma tarina valittiin kuitenkin toimituspoliittiseksi linjaksi. Virallisen totuuden kritiikot marginalisoitiin. Sananvapauden esitaistelijaksi julistautunut Helsingin Sanomat on jopa sensuroinut asiaa avartavan maksullisen ilmoituksen.

Mielikuvamanipulaatio on tehonnut. Monien ruoppaus-

projektien toteutus on estetty. Tämä on heikentänyt suomalaisten tuotteiden kuljetuskustannuksista riippuvaa kilpailukykyä. Telakoiden toimintaedellytyksiä on murennettu.

Vastuuttomuudesta raskaat seuraukset

Yrityksille on pikku hiljaa selvinnyt, että täällä ollaan ympäristöpoliittisen mielivallan armoilla. Tällaisessa toimintaympäristössä teollisuus näivettyy, eikä uutta tuotannonollista toimintaa juuri synny. Kymmenien tuhansien suomalaisten hyvän elämän edellytykset on jo tuhottu. Suomi on menossa mediaeliittinsä ohjauksessa kohti taloudellista ja sosiaalista kriisiä.

Onko mitään keinoa puuttua median toimintaan rajoittamatta sananvapautta?

Ongelma on siinä, että valta-media on ryhtynyt omien uskomustensa varassa ulko-parlamentaariseksi poliittiseksi toimijaksi. Se on rajannut itsensä julkisen kritiikin ulkopuolelle, eikä vastaa mistään.

Eräs ratkaisu olisi laajentaa sananvapautta. Yle voisi perustaa eliittien kontrollista vapaan mediakritiikkiohjelman. Uutisoinnin ja muun tuotannon aihevalintoja, todenperäisyyttä, manipulaatiokikkoja, motiiveja ja seurauksia käsiteltäisiin parhaaseen katseluaikaan – joka päivä.

ESA ERANTI

Kirjoittaja on McGraw-Hill-tiedekirjailija ja tekniikan tohtori.